

א. מצוה לנאות הלולב, שנאמר זה אלי ואנוהו, התנאה לפניו במצוות, עשה לולב נאה וכו'. ולכן מצוה מן המובחר לאגוד בשני קשרים את הלולב עם ההדס והערבה, ולעשות שלושתן אגודה אחת. ומיהו אם לא אגדן בדיעבד כשר.

ב. מנהג האשכנזים לעשות כמין טבעות של עלים יפים מעלי לולב, [הנקרא קוישלאך] ותוחבים לשם את הלולב ההדסים והערבות, ויש שערערו על מנהג זה, דבגמרא משמע דצריך קשירה של ההדס והערבות עם הלולב. אולם כבר כתבו האחרונים להליץ על הנוהגים כן, מאחר ואין האגד אלא לנוי והידור מצוה. וכשהוא נוטל הלולב עם בית יד חשיב שפיר לקיחה, דלקיחה על-ידי דבר אחר שמה לקיחה. ועל כל פנים אנו אין מנהגינו כן, אלא קושרים את ההדסים והערבות עם הלולב כאמור. ואם נטל הלולב עם בית יד טוב הדבר.

ג. מה שאמרנו דלקיחה על-ידי דבר אחר שמה לקיחה, הוא דוקא כשהוא דרך כבוד, אבל אם נתן הלולב בכלי ונטלו, לא יצא. ואם כרך עליו סודר ונטלו, או שכרך סודר על ידו ונטלו, יש אומרים דלא יצא

ד. האתרוג אין לאגדו עם הלולב.

ה. מצוה מן המובחר לאגוד הלולב בקשר גמור, דהיינו בשני קשרים, זה על גב זה, עם ההדס והערבה, ולעשות את שלשתם אגודה אחת, והאתרוג לבדו. וראוי שהוא עצמו יאגוד את הלולב עם ההדסים והערבות, אך מהדין הכל כשרים לאגוד את הלולב, ואפילו עבדו או שפחתו, וגם אשה שאינה חייבת במצות לולב יכולה לאגוד את הלולב, אך כבר נתבאר לעיל דלכתחלה טוב לחוש לכתחלה שלא יאגוד הלולב על ידי אשה.

וגם בקטן שהוא פחות מבר מצוה אין להחמיר בזה בדיעבד. ואם הוא בר מצוה סמכין אחזקה דרבא שהביא שתי שערות, ומותר לאגוד הלולב לכתחלה על ידו, ומצוה גם יש. שכתבו בשם ר"ת דאשה אינה אוגדת את הלולב, כיון שאינה מצווה על מצוה זו. וטוב לחוש לדבריו לכתחלה, דאף שלולב אינו צריך אגד, כיון שמצוה לאוגדו משום זה אלי ואנוהו, נכון לעשותו ע"י מי שמחוייב במצוה. אך בדיעבד שאגדה אותו אשה כשר

ו. יש לאגוד את הלולב עם ההדסים והערבות מערב יום טוב, [ומצוה מן המובחר לקשור את ההדסים והערבות עם הלולב בעלי הלולב. ולא להסתפק בתחיבת ראש העלה בלא קשירה]. ואם לא אגדו מערב יום טוב, אי אפשר לאוגדם ביום טוב בחוט בקשר גמור, אלא יתלוש עלה [ביום טוב]

מן הלולב ויאגוד בו את הלולב עם מיניו, לא יאגדנו ביו"ט, אבל נוטל הימנו שרביט ואוגדו. וכ"כ רש"י בספר פרדס הגדול .

וכיו"ב כתב הבית יוסף בשם שבולי הלקט: ויכרוך את עלה הלולב סביב הלולב הערבה וההדס, ותוחב ראש האגד לתוכה בלא קשירה, או יעשה עניבה. ויש מי שאומר שאין איסור קשירה בשבת בעלי לולב, ומותר אפילו בשני קשרים, ובפרט שהוא לצורך מצוה. ויש חולקים. ומכל מקום הקושר את הלולב עם מיניו בשני קשרים, אף דהוי קשר של קיימא יש לו על מה לסמוך.

ז. בכל דבר כשר לאגוד, ואין צריך שיהיה דוקא ממין הלולב, ואין בזה לא משום חציצה ולא משום בל תוסיף. אך מנהג ישראל מימי קדם לאגוד בעלי לולב דוקא, [וטוב שישרה כמה עלין בתוך מים, ועל-ידי זה יקשור מהם בנקל]

ח. יכול לאגוד הלולב בין ביום בין בלילה, ואין בזה שום חשש. ויש המחמירים על עצמם שלא לאגוד את ההדס והערבות עם הלולב בליל יום טוב, בכריכה או בעניבה, שאינו זמן המצוה, אולם אין זה אלא ממדת חסידות, ואף על פי שהלילה איננו זמן מצות לקיחת הלולב, שאינה אלא ביום, מכל מקום זמן ממילא יבא הזמן, ולא מבעיא למאי דקיימא לן כרבנן שמן הדין לולב אין צריך אגד, אלא שיש בו משום זה אלי ואנוהו, אלא אפילו לרבי יהודה שהלולב צריך אגד, מותר לאגוד אותו בלילה, אף על פי שמצותו ביום, דזמן ממילא קא אתי.

ט. בעת שקושר את ההדסים והערבות עם הלולב, יניח הלולב על השלחן, והשדרה תהיה כלפי מעלה, ויביא המינים לפניו, ויתן את הערבות וההדסים בשוה למטה, שאז כאשר יטול הלולב לברך עליו יהיו כולם בכפו. וישים לב שלא יהיו ההדסים או הערבות הפוכים, אלא שורשיהם כלפי מטה.

י. יתן ההדסים אחד מימין ואחד משמאל, ואחד באמצע על גבי השדרה, ונוטה יותר לצד ימין, והערבות אחת מכאן ואחת מכאן, ויקשור. ומעיקר הדין די באגד אחד, בשני קשרים, אך נוהגים לעשות כמה קשרים זה למעלה מזה, ויש שעושים כן על השלושה מינים, וגם על הלולב עצמו במקום שאין מגיעים שם ההדסים והערבות.

יא. יש נוהגים לומר "לשם יחוד" קודם עשיית איזו מצוה, כדי לעורר הכוונה, ויש שמסתפקים בברכה, שדי בה להוכיח שעושה מעשה זה לשם מצוה, ובפרט דמצות לולב היא מצוה שיש בה עשייה.

יב. הבאים עם הלולב והאתרוג לבית הכנסת, כשהלולב נתון בנרתיק של נילון, והאתרוג בקופסא של כסף מהודרת, צריכים לכוין קודם לקיחתם, שהם מתכוונים בפירוש שלא לצאת בהם ידי חובת המצוה, אלא עד לאחר חזרת השליח צבור של שחרית, קודם ההלל. "אם עשה בית יד ונתן בו הלולב ונטלו, שפיר דמי, שלקחה ע"י דבר אחר שמה לקיחה, ובלבד שיהיה דרך כבוד. אבל אם נתן הלולב בכלי ונטלו לא יצא. ואם כרך עליו סוודר ונטלו או שכרך סוודר על ידו ונטלו, י"א שלא יצא".

וכתבו הב"ח והט"ז שכל שאוחז בדופני הכלי, ויש לו תועלת שע"י כך יכול לתפוס הלולב ומיניו בנקל יותר, לא מקרי חציצה, ומותר. ע"ש. ולכאורה אפשר שגם בתפיסת הניילון עם הלולב שבתוכו, י"ל שיצא. לכן הנכון שלפני שיטול את הלולב ומיניו בכליהם, יכוין בהדיא שלא לצאת בהם י"ח עד לפני ההלל.

יג. יש נוהגים לחיבוב מצוה לנשק את הארבעה מינים בכל פעם ופעם שנוטל לקיים המצוה. אך יעשו כן קודם הברכה, ולא בין הברכה לנטילה. ומשעה שנטל הלולב ובירך עליו לא ישיח בשום דיבור, ואפילו תיבה אחת, שאינה מענין הנטילה, עד גמר הנטילה.

יד. כיצד מברכים על הלולב? נוטל תחלה הלולב שאגודים בו הערבה וההדס, ביד ימינו, כשהוא עומד, וקודם שיטול האתרוג, יברך ברוך אתה ה' אלהינו מלך העולם אשר קדשנו במצותיו וצונו על נטילת לולב, ושהחיינו ביום הראשון, [שכל המצוות מברך עליהן עובר לעשייתן] ואחר כך לוקח את האתרוג ביד שמאל, ויצמיד אותו ללולב, וינענע. וכן רשאי ליטול האתרוג בידו כשהוא הפוך, ויברך, ואחר שיגמור הברכה יטלנו דרך גדילתו, וינענע.

והנוטל הלולב והאתרוג באופן שמכוין שלא לצאת ידי חובה עד שיגמור הברכה, גם בזה נחשבת ברכתו עובר לעשייתן, ועל כל פנים גם אם נטלם ולא כיון בפירוש שאינו יוצא ידי חובה בנטילתם, רשאי עדיין לברך. [אבל לא נכון הדבר שקודם שיברך יטול הלולב בשמאלו והאתרוג בימינו, ואחר הברכה יחליף הלולב לימינו והאתרוג לשמאלו, שהרי בדיעבד סדר הידים אינו מעכב, ונמצא שלא הרויח כלום בהיפוך הידים]. ואין מברכים על הלולב אלא פעם אחת ביום

טו. מיד אחר הברכה ונטילת האתרוג, יש לנענע את ארבעת המינים שבידיו, שזה עיקר המצוה.

טז. אם טעה ובירך ליטול לולב, אינו חוזר לברך על נטילת לולב. וכן אם בירך על לקיחת לולב, יצא.

יז. אם שכח לברך קודם הלקיחה, רשאי עדיין לברך כל עוד לא סיים את ההלל והנענועים שבו, דהוי כשיירי מצוה וכעובר לעשייתן דמי. וכן כל שעדיין לא עשה את ההקפה סביב התיבה, אף שאינה אלא מנהג, שפיר יכול עדיין לברך. ואם סיים את ההלל והנענועים והקיף את הספר תורה באמירת הושענא, שוב אינו רשאי לברך על הלולב. והוא הדין בכל זה לברכת שהחיינו.

יח. נטילת הלולב וברכתו צריכה להיות מעומד. ולמדנו זאת מדין ספירת העומר שנאמר בו: שבעה שבועות תספור לך מהחל חרמש "בקמה", ודרשו חז"ל אל תקרי "בקמה" אלא "בקומה", שיעמוד מלא קומתו בעת ספירת העומר, וילפינן בגזרה שוה מדכתיב, וספרתם "לכם", שכל מקום שנאמר בו "לכם" צריך להיות מעומד, וכאן הרי נאמר ולקחתם "לכם".

יט. בעת שנוטל האתרוג בידו השמאלית, יש אומרים שאינו צריך להגביהו ג' טפחים. דמצות לקיחה מקיים גם בלא הגבהה, ומשעה שאחזו בידו, כדי להגביהו, אף על פי שלא עקרו ממקומו יוצא בו. ויש חולקים ואומרים שהנוטל לולב צריך להגביהו ידיו, מלשון וינטלם וינשאם.

והאוחז בידו ג' המינים, ואתרוג המחובר לעץ, יש אומרים שיוצא ידי חובת לקיחה, אולם יש חולקים ואומרים שאינו יוצא ידי חובה במחובר, דבעינן נטילה לגמרי. ובפרי מגדים כתב להסתפק אף בנטל אתרוג ולולב המחוברים בעציץ נקוב מלא עפר, שגדלו שם, אם יוצא ידי חובת לקיחה, אף על פי שמחובר הוא.

כ. בעת שנוטל האתרוג יתן אל לבו שלא יהיה האתרוג הפוך, אלא עוקצו יהיה למטה, ויקרב שתי ידיו זו לזו, ויחבר האתרוג אל הלולב שיגעו זה בזה. וכן בשעת הנענועים יחברם ביחד. וארבעת המינים שבלולב הם כנגד שמות השי"ת, ולכן כאשר נוטלן יחבר האתרוג והלולב היטב לבל יהא פירוד ביניהם, ויהא השם שלם, ולכתחלה ישים לב שגם אצבעותיו לא יפרידו ביניהם. והמזלזל בזה עתיד ליתן את הדין, ועם כל זה אם לא חיברן יחד, יצא ידי חובה. ואין קפיידא שהאתרוג יגע בדוקא בלולב, אלא די שיגע בהדסים או בערבות שבלולב.

כא. יש שמקדימים ליטול האתרוג ולברך, ואחר כך נוטלים הלולב, אבל העיקר לדינא כמו שנתבאר, ליטול קודם את הלולב, שהואיל ואגודים בו הדס וערבה הוא מקודש יותר מהאתרוג, ולו משפט הבכורה.

כב. בכל יום ויום מברכים על נטילת הלולב, אף שהיא מצוה מדרבנן .

כג. אם טעה ובירך על הלולב והיה ביד שמאלו, ונטל את האתרוג ביד ימינו ונענע כך, דעת רבינו חננאל שלא יצא, וצריך לחזור וליטול את הלולב ביד ימין והאתרוג ביד שמאל. ודעת הריטב"א שאין זה מעכב בדיעבד, ולעולם יוצא אף כשנטל הלולב בשמאל. וכן דעת רוב הראשונים. וכן עיקר. וכן אם נטל את הלולב והאתרוג שניהם בידו אחת, יצא. אולם נכון שיחזור ויטלם כראוי.

כד. היתה ידו משותקת באופן שאינו יכול להשתמש באותה יד, הרי זה נוטל את הלולב והאתרוג ביד אחד. בין אם היא יד ימין או יד שמאל. [ונטילה בכתיפו, או בפיו בשניו, אינה נחשבת לנטילה כלל].

כה. איטר יד שכל מעשיו בשמאל, הרי הוא ככל אדם ונוטל לולב בימינו שהוא ימין כל אדם, וכמו שכתב בשלחן ערוך, דדוקא בתפילין דמדאורייתא, מניח ביד ימין, אבל לולב שהוא רק מדרבנן מה שנוטל ביד ימינו ומשום חשיבותא נוטל בימינו ככל אדם, והולכים בזה אחר ימין ושמאל של כל העולם, ולא אחר ימין ושמאל שלו. ואם היפך לית לן בה.

כו. אם שכח לברך שהחיינו ביום הראשון, מברך ביום השני, וכן כשחל יום טוב ראשון בשבת, מברך שהחיינו ביום ראשון של חול המועד. ואם עבר ונטל הלולב ביום א' שחל בשבת, ובירך שהחיינו גם כן, יש אומרים שאין ברכתו שבירך בשבת חשובה כברכה, שהרי היא כברכה לבטלה, וממילא כשנוטל לולב ביום הראשון [חול המועד] חוזר לברך שהחיינו. ויש חולקים ואומרים דאף שעבר על איסור שבות דרבנן, נחשב כקיים מצוה, ואין ברכתו ברכה לבטלה, וכן עיקר לדינא, ואין לו לחזור ולברך שהחיינו ביום השני.

כז. בברכת שהחיינו שמברך ביום הראשון על הלולב, טוב לכוין לפטור גם שהחיינו על האכילה של האתרוג, לפי שיש מחלוקת אם מברכין שהחיינו על חידוש פרי האתרוג.

כח. מי שאין לו לולב אינו מברך שהחיינו, וכן מי שיש לו רק ג' מינין או פחות, אינו מברך שהחיינו.

כט. מי שאירע לו אבל בחג הסוכות, ויצטרך לישוב שבעה אחר החג, אף על פי כן אין לו להמנע מלהקיף את התיבה עם הלולב ומיניו, בין ביום טוב ובין בחול המועד.

ל. יש ליטול הלולב במקום האגודה, ולא למעלה מהאגודה.

לא. לא יהיה דבר חוצץ בין ידו לבין הלולב ומיניו, ואין צורך לומר שאם היה לובש כפפות בידיו, מפני הקור, שעליו להסירן קודם נטילת הלולב והאתרוג. ואפילו אם דבר החוצץ הוא דבר מועט ולא בכל היד, כגון טבעת, יש להסירה קודם נטילת הלולב ומיניו. ואם היתה על ידו מכה, והוצרך להניח עליה פלסטר, במקום שאוחז בו את הלולב, וקשה עליו מאד להסיר הפלסטר, יש להקל ליטול הלולב כך בברכה.

לב. לולב שהוא לח מן המים שעליו, יש אומרים שנכון לנגבו משום חשש חציצה. ויש חולקים. ולדינא, אין המים שעל הלולב חוצצים בין הלולב לידו.

לג. ארבעת המינים הללו מצוה אחת הן, ומעכבים זה את זה, וכולם נקראים "מצות לולב" על שם ברכתו.

לד. מצות ארבעת המינים מצותם שיהיו אתרוג אחד, לולב אחד, שלשה הדסים, ושתי ערבות. ולא יטול יותר מלולב אחד ואתרוג אחד, אפילו אם יתכוין בפירוש שלא לשם מצות לולב. אבל בערבה והדס יכול להוסיף כל מה שירצה. ויש מי שפוסל להניח הדס שוטה בלולב נוסף על ג' בדין של הדס עבות. ויש מתירין. והמדקדקים אינם מוסיפים על ב' ערבות וג' הדסים עבות.

לה. אם מוסיף בלולב הדס או ערבה מפני שאומר שהוא חושש שמא האחד אינו כשר, יש אומרים שגם בזה עובר על "בל תוסיף". ויש אומרים שאם מכוין להדיא שאינו יוצא ידי חובתו בספק פסול אלא בכשר, אינו עובר בבל תוסיף.

לו. אם נטל ארבעת המינים עם עוד מין אחר, יש מי שכתב שעובר על בל תוסיף דוקא אם נטלו לשם מצוה. ויש חולקים ואומרים דבזמנו אין צריך כוונה. וכן עיקר לדינא לחוש להחמיר כמאן דאמר מצוות אינן צריכות כוונה, ועובר על בל תוסיף מספק.

לז. אם לאחר שבירך ונטל הלולב ומינוי התבונן וראה שאין שם אלא בד הדס אחד או שנים, יש אומרים שיחזור ויטול הלולב עם ג' בדי הדס ויברך, ויש חולקים, ולכן לדינא יחזור ויטול הלולב עם ג' בדי הדס, אבל לא יברך.

לח. מצות הלקיחה היא על על כל אחד ואחד מישראל, שנאמר ולקחתם לכם, שתהא לקיחה ביד כל אחד ואחד.

לט. אם חסר לו אחד מד' המינים, לא יברך על השאר, אלא יטול מה שיש לו לזכר בעלמא, ובמשך היום ישתדל להשיג ד' המינים לברך עליהם, ולצאת ידי חובת המצוה.

מ. לא יקח מין אחר הדומה לערבה או הדס במקום המין שחסר לו.

מא. אם היו ארבעת המינים מצויים אצלו ונטלם אחד אחד יצא.

מב. כל ארבעת המינים האלה, אתרוג, לולב, הדס, וערבה, צריך שיהיו ניטלים דרך גדילתם, עיקריהם למטה, וראשיהם למעלה, ואם הפך אותם, לא יצא.

מג. אם נטל הלולב לרוחבו, אינו נקרא דרך גדילתו, ואינו יוצא ידי חובה בנטילת הלולב בדרך זו.

מד. הנוטל לולב בברכה, ואחר כך ראה שההדס או הערבה הפוכים, או שחסרו לגמרי, אם היו הדסים או ערבות מצויים אצלו, ולא שח ולא הפסיק, לא יחזור לברך, אלא יחזור ויטול כל ארבעת המינים בלא ברכה, שספק ברכות להקל. ואם לא היו מצויים אצלו, ואחר כך הביאו לו, או שהפסיק בינתיים, יברך על נטילת הדס או ערבה, ויחזור ויטול ארבעת המינים.

ושלא כמ"ש במשנ"ב, שלעולם צריך לחזור ולברך. מה אחר שבירך, ינענע הלולב ומינוי שלש פעמים לכל צד. ואף על פי שהוא עתיד לנענע בשעת ההלל, יעשה הנענועים גם עתה אחר הברכה, ללא אומר ודברים. ודעת מרן שבנענוע צריך להקיף דרך ימין, שהוא לצד מזרח דרום מערב צפון.

אבל המנהג פעה"ק ירושלים ת"ו כמו שכתב רבינו האר"י, להקיף דרום צפון מזרח מעלה מטה ומערב. ואין לשנות. וכל עדה תחזיק במנהגה, אבל על כולם לעשות סדר הנענועים כסברא אחת, או כסברת מרן השלחן ערוך, או כפי מנהגינו כדעת האר"י ז"ל, ולא יהיו חלוקים במנהגם. ומנענעים בשעת נטילת הלולב, ואחר כך בהלל כמו שיבואר להלן.

מו. מהרי"ל כשהיה מנענע היה נשאר עומד במקומו, כשפניו למזרח, ובכל

הנענועים היה הופך רק את ידיו עם הלולב ומיניו כנגד הרוחות, ונגד רוח מערב היה מרים את הלולב על כתפו מאחוריו. אולם בכתבי האר"י ז"ל מוכח שעליו להפוך פניו לכל רוח שמנענע מולו, ובפרט כשמנענע נגד מערב. וכן נהגו במקומותינו להפוך פניהם בכל נענוע לאותו הרוח.

מז. גם כשהוא מנענע הלולב ומיניו בנענועים שבהלל, יזהר ליטול אותם דרך גדילתם, ולא יהפוך הלולב באופן שיהיה ראשו כלפי מטה, בעת שמנענע לצד מטה, ואפילו אם משכיבו לרוחב לא הוי דרך גדילתו. אלא רק יוליך הלולב למרחוק ויחזור ויביאנו אליו, שלש פעמים.

וכשמנענע לצד מטה, ישפיל רק את ידיו כלפי מטה, ויחזור ויגביהם שלש פעמים, ולא יהפכם לצד מטה, וכשהוא מנענע לצד מעלה ירים ידיו כלפי מעלה ויחזור ויורידם. והלולב עומד זקוף בידו בלי שום שינוי. ואני כאשר אני מנענע כלפי מטה משפיל ידי כלפי מטה, והלולב למעלה, ואין להפוך הלולב למטה, דשמא אין זה דרך גדילתו.

מח. בכל הנענועים יתן לבו שהשדרה של הלולב תהיה כנגד פניו, שכן ראוי על פי הקבלה. וכן המנהג. ויזהר שראש הלולב לא יגע בכותל או בתקרת הסוכה.

מט. בכל שמונת ימי החג גומרים את ההלל בברכה, וטוב שכל אחד מהקהל יברך לעצמו ברכת ההלל, וכששומע אחר כך מהשליח צבור שסיים ברכת לגמור את ההלל, לא יענה אחריו אמן, שלא יהיה הפסק בין הברכה לקריאת ההלל. ואם טעה וברך לקרוא את ההלל במקום לגמור את ההלל, יצא ידי חובה.

נ. כל אדם ינענע בהלל ארבעה פעמים, בהודו לה' כי טוב (הראשון) פעם אחת, ובאנא ה' הושיעה נא, ב' פעמים, ובהודו (האחרון), פעם אחת. (אפילו במקום שנוהגים לכופלו).

נא. כשמנענע בהלל, באנא ה' הושיעה נא, צריך להזהר שלא ינשום באמצע תיבת הושיעה, שכל שהתיבה נחלקת מאבדת משמעותה, ולכן ימהר לסיים נענועו באופן שיאמר את כל התיבה כדרכה. ואם נשימתו קצרה יאמר כל התיבה כדרכה, וינענע אחר כך מה שהוא צריך לנענע בה. והמנהג לעשות במלת אנא שני נענועים, דרום צפון, ומלת הושיעה שלשה נענועים מזרח מעלה מטה, ובמלת נא נענוע אחרון לצד מערב.

נב. אין לנענע בשעה שמזכיר את "השם" כי בעת הזכרת שם ה' צריך לכוין בו, ולכן אין לו להטריד עצמו בנענוע בשעת הזכרתו

נג. ברוב עם הדרת מלך, ולכן טוב שהצבור יהיו כולם אגודה אחת לנענע הלולב יחד עם השליח צבור, שלא יהיו מקצתן מאחרין ומקצתן מקדימין. והשליח צבור ינעים בקולו כמלך בגדוד להלל ולשבח לבורא בקול רינה.

נד. אם לא היה לו לולב קודם ההלל, או ששכח לברך על הלולב, ואחר שבירך על ההלל והתחיל בהלל, הביאו לו לולב ומיניו, יפסיק בין פרק לפרק לברך על הלולב, כדי שיוכל לנענע עם הצבור. אבל לא יפסיק בין ברכת לגמור את ההלל להלל כדי לברך על הלולב. וכן פסק מרן בש"ע אם שכח להניח ציצית ותפלין, והתחיל בק"ש וברכותיה, יכול להפסיק בין הפרקים להניחם ולברך עליהם.

נה. מי שנמצא במועד בבית האסורים, והמקום מטונף שאי אפשר שם לברך ולהתפלל, משום "והיה מחניך קדוש", רשאי ליטול לולב ומיניו בלא ברכה, לקיום המצוה. מרן החיד"א בס' טוב עין כתב, שגדול אחד העלה שעל מעשה מצוה לא קפדינו, ורשאי ליטלו בלא ברכה.